

Izdaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštine proste. Čekovni račun pošte urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

Razpust narodne skupščine — nove volitve.

Kaj pa je tega treba bilo?! — tako bo vprašal mnogoteri, ko čita naslov temu članku. To je sploh vprašanje, ki sedaj stoji v ospredju javnega zanimanja in javne razprave ne samo po Sloveniji, marveč po celi državi. Narodna skupščina 15. junija razpuščena, 2. nedeljo v septembru, t. j. 11. septembra nove volitve — zakaj?

Ni naša stvar, da razmišljamo o razlogih, ki so dovedli do tega, da je bila narodna skupščina, ki bi po zakonu morala živeti do leta 1929, predčasno položena v grob. Nekoliko smo se že navadili na to, da so narodne skupščine v naši državi kratkodobne ter da se jim nit življenja prereže prej, nego izteče do konca. Imeli smo volitve koncem leta 1920, potem 1923, potem 1925 in sedaj zopet. Vmes pa so še bile ter so zopet sedaj na vrsti občinske volitve in po zimi smo imeli volitve v oblastne skupščine. Torej prilike dovolj, da smo se navadili in na volitve i na volilne skrinjice, ki so izpočetka na nekatere čudno vplivale, ker se jim je zdelo, da proti volilcem iztegujejo svoje dolge, prazne vratove, kakor mlade lastovke svoje lačne, širokoodprte kljune proti staršem.

Razmere v državi.

Pogostne volitve so dokaz, da razmere v državi niso dobro urejene, da niso stalne. Odgovornost za to pada na fiste stranke, ki so napravile naši državi sedanji pretirani centralizem. Vsled sedanje skoz in skoz centralistične državne ureditve se morajo vsa vprašanja pretresati in vse zadeve reševati v Beogradu. To so tako veliki, raznoliki in mnogoštevilni posli, da jih ne more rešiti ne narodna skupščina, ne do konca centralizirana državna uprava. Sedanja Vukičević-Marinkovičeva vlada obtožuje v svojem pismu na kralja, s katerim priporoča razpust narodne skupščine, naš dosedanji parlament, da ni rešil najpotrebnejših zakonov, niti takih ne, ki jih predvideva ustava ter da je nesposoben za rešitev gospodarske krize, ki pritiska vse stanove in sloje v državi. Ne gre obtoževati in dolžiti samo zakonodajno oblast, ki je vsa centralizirana v Beogradu. Ako bi sedanja vlada bila objektivna (stvarna), bi morala poleg parlamenta ravnotako in še bolj obtožiti tudi upravno oblast, ki je vsa osredotočena v Beogradu. To je uprava, ki ima svoje oči uprte na Beograd in Srbijo veliko bolj kot na druge pokrajine v državi ter se je doslej odlikovala s popolno nesposobnostjo za rešitev gospodarske krize.

Krivda centralističnih strank.

Krivda za te prilike v državi pade na stranke, ki so glasovale za ustavo in na njej temeljujoče zakone, ki so ustvarile razmere v državi, kakršne so sedaj ter tudi nosijo odgovornost za gospodarsko propadanje ljudstva in poedinih slojev. Te stranke so: radikalna stranka, demokratska stranka in samostojna kmetijska stranka — seda-

nji slovenski Radičevci. Krivci se radi izgovarjajo drug na drugega, vsak se trudi, da bi krivdo prevahal na druge rame, in nobeden noče reči: »Jaz sem kriv!« Tako se je zgodilo, da je med temi tremi strankami (radikali, demokrati in Radičevci) nastal spor, ki je dnevno raste in ki bi že o Božiču bil dovedel do razpusta parlamenta. Takrat se je Slovenski ljudski stranki še posrečilo rešiti parlament s tem, da je vstopila v Uzunovičevu vlado.

Da je sedaj prišlo do razpusta narodne skupščine, je poglavitni razlog v ostrih odnosih med radikalno stranko in Davidovičevu demokratsko stranko. V Srbiji so razmere med poedinimi strankami že od nekdanj tako napete, da dostikrat postanejo naravnost srdite. Nemoralna (nepoštenost), korupcija, brezzakonitost itd.: to so ljubeznivosti, s katerimi se pristaši poedinih strank v Beogradu dnevno obkladajo. Ker ni moglo priti do zaželjene koalicije med radikali in Davidovičevimi demokrati, so poslancem zapri duri parlamenta in razpisali nove volitve.

Samostalna demokratska stranka s priveskom.

Pribičević-Zerjavova stranka je popolnoma potisnjena v kot. Obsojena je na ulogo Lazarja, ki čaka na drobtinice, da bi mu padle v naročje. Kako se je nekdanj ta stranka šopirila! Sedla je na široko za vladno mizo, kakor da bi edina bila poklicana vladati in upravljati to državo, češ, da je ona edina in v prvi vrsti državotvorna. Svojo državotvornost je hotela dokazati s tem, da je svoje lastne brate ovajala in črnila v Beogradu, da niso dobri državljani. Laž ima kratke noge, pa tudi vse denunciacije (ovadbe) in očrtnitve. Bič, ki ga je ta stranka spletla za pristaše naše stranke, torej za ogromno večino slovenskega naroda, je spremenil imejtelja ter je postal orodje, s katerim je sedaj tepena sama demokratska stranka. Slovensko ljudstvo je to stranko zavrglo, sedaj so jo tudi v Beogradu vrgli med staro, nerabno šaro. Ljudstvo bo pri volitvah poskrbelo za to, da bo ta stranka ostala brez mandata. Pri volitvah leta 1925 so samostalni demokrati dobili po enega poslanca na Štajerskem in na Kranjskem, ker so bili na vladi in ker so jim bila na razpolago vsa sredstva, s katerimi so vršili pritisk in nasilje nad uradniki, nameščenci in sploh vsemi odvisnimi osebami. Ker so jim sedaj ta volilna sredstva odvzeta, bi radi ustvarili neko »napredno« fronto, ki bi imela glavni namen, da bi demokratske voditelje pri volitvah spravila »naprej«, to je do poslaniških mandatov. To demokratsko »napredovanje« bi naj pomagali udeležiti narodni socialisti, ki so se dozdej deloma udali v to ulogo, deloma pa odklanjajo namenjeni njim priganjaški posel. Za »napredno« fronto vršijo demokratski kolovodje nabor rekrutov tudi v nekdanji samostojni kmetijski stranki. O, ti kmetijski siromaki! Pred dvema letoma so morali slediti Radičevi trompeti, iz katere so se razlegali hrumni in šumni seljački tuši. Sedaj pa bi naj plesali po gosposkih zvočkih demokratske flavte. Kako bo potem »Kmetijski list« imel široko polje zabavljanja proti pokvarjeni gospodi! In ravno v tem je največja slabost »napredne« fronte: preveč

gospode, pa nič ljudstva. Vsi bi radi prišli »naprej«: i Zerjav i Pucelj i Prepeluh itd., toda ni ljudstva, ni one »seljačke mase«, ki bi jih spravila »naprej«. Za ta cilj bi moglo služiti tudi delavstvo, in zato so demokratski voditelji začeli ponekod že šariti s socialdemokratskimi kolovodji.

Stranka slovenskega ljudstva.

Vsi ti poskusi liberalne gospode bodo ostali brez uspeha. Med narodom vlada smisel in vnema samo za eno fronto in to je fronta slovenskega ljudstva: Slov. ljudska stranka. Naša stranka je od nekdanj stala na braniku slovenskega ljudstva, njegovih pravic, njegovih zahtev, njegovih koristi. Mi smo stranka slovenstva in zato smo tudi jugoslovanska stranka. Klub poslancev SLS v Beogradu po pravici nosi naslov »Jugoslovanski klub«. Naš program je slovenstvo: samouprava, samostojnost, avtonomija Slovenije. Od tega programa nismo nikdar odstopili ter tudi ne bomo. Za njega smo se borili, za njega smo delali, bodisi da je naša stranka bila v opoziciji, bodisi da je bila na vladi. In ravno takrat, ko je stranka bila na vladi, so naši poslanci vneto delovali za 1. točko našega programa: za samoupravo Slovenije. To kar so naši poslanci ona dva meseca, kar so bili na vladi, dosegli za idejo samouprave in za uresničenje te ideje po oddelkih in stopnjah: to presega splošno pričakovanje. Ona dva meseca, ko je naša stranka sodelovala v vladi, je tudi dosegla začetno znižanje davkov, ki so jih Sloveniji naložile centralistične stranke, med njimi samostojni demokrati in kmetijski, zmanjšanje davčatev in olajšanje bremen. V tem oziru bi se bilo uspešno delovanje naših poslancev v Beogradu nadaljevalo, da ga ni preprečila nesloga centralističnih strank. Program SLS je v istini državni program, bodisi kar se tiče notranje državne preureditve na podlagi široke, istinite in krepke ljudske samouprave, bodisi kar se tiče socialnega in gospodarskega dela našega programa. Točke našega socialnega in gospodarskega programa je kot svoj program prevzela sedanja vlada, ki v svojem pismu na kralja povdarja široki obseg gospodarske krize v državi in nujnost smotrenega dela za gospodarsko povzdigo kmeta, delavca, obrtnika, trgovca in industrijalca.

Stranka takšnega programa in takšnega dela zasluži popolno zaupanje slovenskega ljudstva. To zaupanje ji je ljudstvo dokazalo pri dosedanjih volitvah ter ji bo še v večji meri dokazalo pri septembrskih volitvah. V nedeljo, 11. septembra, bo marširala skupna slovenska fronta. In ta fronta bo izvojevala veliko in sijajno zmago stranki slovenskega ljudstva: Slovenski ljudski stranki!

Navodila za volitve.

REKLAMACIJE.

Popravljanje volilnih imenikov za narodno skupščino.

Narodna skupščina je razpuščena, volitve bodo dne 11. septembra 1927. Prvi predpogoj, da se na volitve dobro

Januš Golec:

Podzemeljske jame v obsoletskih krajih.

V knjigah in po časopisu se povdarja zasluženo, da je naša mila Slovenija na podzemeljskih jamah in krasotah ena najbogatejših pokrajin. Kljub dejstvu, da so nam ugrabili Italijani Postojno z bajno lepo jamo vred, imamo Slovenci še vedno največ podzemeljskih krasot in skoro vsako leto odkrijejo kako novo jamo. Resnica je tudi, da ima Kranjska mnogo več jamskih biservov nego Slovenska Štajerska. Od prevrata do danes so ljubitelji naravnih krasot odkrili tudi pri nas na Štajerskem več kapniških jam, ki so v ponos naši domovini.

V naslednjih vrstah bi rad opozoril moje rojake in raziskovalce jam na podzemeljske zanimivosti, katere sem si ogledal v dijaških letih in pozneje v krajih ob Sotli in pod cesto proti trgu Kozje. Nikjer še nisem čital, da bi se bil kedo dotiknil kapnikov, katere je videti n. pr. v Gruski na Spodnjem Štajerskem.

Nekaj o jamah v Gruski.

Ako se pelješ po okrajni cesti iz Podčetrčka v Kozje, boš zagledal nekaj kilometrov pred Kozjem s ceste globok prepad in tabla ob cesti te pouči, da se pravi temu kraju Gruska.

Če pogledaš proti prepadu, slišiš pod seboj šumenje slapa in izpod prepada ti prižuburi potok, ki goni kmalu za izvirkom mlina.

Že na votlem bobnenju, ako se pelješ z vozom, je spoznati, da morajo biti pod cesto prostori. Ravno pri Gruski se udara oni omenjeni prepad in so morali že enkrat preložiti okrajno cesto, a bo tudi ta v par letih izpodjedena.

Gruska ni kaka vas, hiše nad prepodom in v dolinici pod njim so raztresene in prebivajo tamkaj revni ljudje, od katerih zna le malokateri, da je v Gruski več podzemeljskih jam.

Ko sem bil še dijak, sem kar gorel za Gruskine podzemeljske tajnosti, a me niso pustili doma samega na tako nevarna raziskovanja. Spremljali me se pa ni upal nikdo od domačinov, ker je razširjenih med mojimi rojaki preveč strašnih pravljic o gruskinih zmajih, kačah itd.

Leta 1904 je obiskal moj dom rojak Joža Klajnšek, ki je bil v Gradcu v tovarni za čevlje in hribolazec. Mož je bil

tedaj že bolj v letih in njega sem prosil tako dolgo, da mi je zasigural svoje osebno spremstvo v Grusko in njene podzemeljske votline. Ker je bil Joža že večkrat v kapniških jamah, je naju opremil z lučjo, vrvmi ter palicami in podala sva se nekega poletnega dne takoj po kosilu na raziskovanja ob potoku, ki priteče iz Gruske.

Cela dolinica ob potoku se je morala enkrat pogrezniti, ker jo je izpodjedla voda in je tamkaj vse polno apnenca in že iz tega se da sklepati, da morajo biti nekje kapniške votline. Dolina se neha pri izviru potoka, ki približno v slapu iz votline pod okrajno cesto. Slap je globok kakih 30 m. Ob suši je neznamen, ob deževju privre iz votline cela reka, ki pada ob bobnenju in šumenju 30 m globoko in odteka voda v potoku.

Ko sva se priplazila nad slap, je bilo videti tam odprtino, ki je skrajna nizka, a se dvigne kmalu tako visoko, da stopaš lahko po koncu. Iz votline puhti mrzel zrak in ob strani teče voda. V votlino je mogoče le pri lepo suhem vremenu, ker sicer je cela luknja napolnjena z vodo.

Kakor hitro si se enkrat zravnal v jami, peljejo stranski hodniki na vse strani in od stropov te pozdravljajo kapniki, ki so mlajšega izvora in še vsi blatni in neprestano kaplja od njih. Midva sva šla po glavnem hodniku, ob koga strani žubori voda in kmalu sva videla pred seboj precej obširen prostor, ki je napolnjen z vodo, ki tvori nekako podzemeljsko jezerce. S palicama sva skušala meriti globočino, a nisva dosegla dna. Voda je ledeno mrzla in po dolgem iskanju sva se prepričala, da jezerca ni mogoče obiti in doseči nasprotne strani, kjer mora biti prava kapniška jama. Iz tega jezerca izvira oni že omenjeni potok. Ker nisva mogla naprej, sva se vrnila in raziskala okolico te jame. Na desno od slapa je še ena jama, manjša od te prve in gotovo tudi v zvezi s to glavno. V tej jami so veliki, a blatni kapniki.

Ravno nad slalom in sicer ob cesti je krčma in na levo od ceste je kolovoz, ki pelje v Grusko. Ob tem kolovozu je jama, ki je suha in hrani kapnike v vseh mogočih barvah. Leta 1904 sva zlezla midva s Klajnšekom z lahkoto v notranjost te jame, ko sem iskal leta 1918 dohod, sem zapazil, da se je skalovje nad vodom stisnilo in bi bilo treba nekaj skal odstraniti. Ta jama mora biti dolga ter globoka in je brez vode.

Dalje od te jame ob kolovozu je luknja, v katero sva metala kamenje, ki je padalo dolgo ter globoko in štrbunknilo ob koncu v vodo.

Ob mraku sva končala površni pregled Gruske in stopala proti oni krčmi, da se pokrepčava.

Mimo gostilne je drčal lojterski voziček in na tem sta sedela spredaj dva moža in zadaj eden s cesarsko kapo na glavi. Možje so se prepirali med seboj, saj nato je bilo sklepati iz kriljenja ter mahanja z rokami. Ko je bil voz ravno pri gostilni, je sunil eden spredaj sedečih moža s cesarsko kapo v hrbet, da je frknil z voza na cesto. Ko je priletel na trdo, je zakolobaril prav na kvišku, voz je odropotal naprej, možakar se je pobiral med kletvami in grozil za lojtercami: »Ferdamani liberalci, pri volitvah boste že dobili po grbi in še tožil Vaju bom, ker sta me sunila z voza!«

Upravičeno razljuteni je še robantil naprej in klical psička, ki je hotel dirjati dalje tik voza. Joža me je počul, da je dolgin s cesarsko kapo kozjanski eksekutor Napotnik, ki je v ožji zlahti s samim mariborskim gospodom škofom.

Ko je izbruhal prvo jezo na cesti, je stopil za nama v krčmo in sedel k najuni pijači. Zdej sva šele zvedela, da sta ga onadva povabila na voz, med vožnjo so politizirali, ker so bile taisto jesen državnozborske volitve in med debato je prišlo do neprostovoljnega poleta z lojterskega vozička na trdo cesto.

Naju ni mogel stiščati v politično razpravo in je začel govoriti tudi on o jamah v Gruski. Ker sva uvidela iz pripovedovanja, da je znano možu marsikaj, kar se skriva v teh votlinah, sva ga prosila, naj nama pokaže, kje ravno je on opazoval, kako se je vrtuljila voda v globočino in prišla potem na svetlo kof oni lepi slap v Gruski.

Sli smo ven in z nami tudi eksekutarjevo šekasto ščene, katerega je klical za »Fikska«. Stari mož je razkladal, da je bilo pred leti, ko je šel tod mimo po službenih opravkih. Kar s ceste je zapazil, da je tamle pred hribom na njivi veliko vode, ki odteka neznanu kam. Stopil je do njive in res, ta je bila na sredini izdolbena in v tej izdolbini se je sukala voda in odtekala med glasnim ropotanjem ter bobnenjem nekam v globočino. Znal je natanko, da se je zgubljala voda pod zemljo in buknila izpod skal v Gruski kot slap in potok.

Med to razlago smo dosegli ono njivo pred hribom. Na njivi smo videli prav različno globoko izdolbino, ki se je zgubljala v precej široko luknjo brez vidnega dna. Očividno se je zbirala ob deževju tukaj voda in odtekala pod zemljo. Spustili smo se prav do one najglobokejše luknje in z nami je bil seve tudi eksekutorjev Fiksli. Vsi smo se zagledali v odprtino, Fiksli je moral poriniti še celo glavo v njo in pri ovohavanju te zagonetne luknje je ščenetu iz-

pripravimo, je, da z vso skrbnostjo izvršimo vse, kar določa volilni zakon.

Slovenska ljudska stranka poziva svoje zaupnike in voditelje krajevnih odborov, da skrbno predvsem, da bude vsak naš pristaš vpisan v volilni imenik, da s tem dobi volilno pravico. Tozadevna določila zakona so sicer že na splošno znana, toda radi varnosti jih ponavljamo.

Kdo ima pravico voliti?

Vsak, ki je vpisan v volilni imenik. Zato naj krajevni zaupniki SLS poskrbe, da bodo vsi somišljeniki naše stranke, ki so: 1. šest mesecev nastanjeni v občini, 2. ki so do dne 15. junija 1927 dovršili 21. leto in so naši državljani, v volilnem imeniku. Uradniki, duhovniki in vsi javni nameštenci pa se morajo vpisati v volilni imenik takoj, ko se preselijo v občino, kjer opravljajo svojo službo. Fantje, ki so odslužili svoj kaderski rok, se vpišejo takoj, ko odslužijo, v tisti občini, v kateri so prebivali pred odhodom v vojaško službo.

Volilne pravice pa nimajo: 1. tisti, ki so obsojeni na ječo; 2. ki so obsojeni na izgubo državljanke časti, dokler traja ta kazen; 3. tisti, ki so v konkurzu; 4. tisti, ki so pod skrbstvom.

Kako vložim reklamacijo?

Reklamacije se bodo smele vlagati za te volitve veljavno še do 30. junija 1927. Toda ne odlašati! Takoj ta tedaj gre naš zaupnik k občinskemu uradu in naj pregleda in prepíše volilni imenik. Krajevni odbor SLS naj ugotovi, kateri volilci SLS so izpuščeni in kateri nasprotniki so nepravilno vpisani. Reklamacije vložite potem čimprej. To že iz razloga, da jo lahko ponovite, če vam prvo občinski urad iz kakšnega razloga vrne, pa je mogoče napako takoj popraviti.

Popravek volilnega imenika se zahteva pismeno ali ustmeno pri občinskem uradu. Zahteva je kolekov in taks prosta. Priložiti pa je treba pravnoveljavne javne listine kot dokaz za upravičenost zahtevanega popravka. Zahtevi za vpis je treba priložiti: 1. rojstni in krstni list, 2. domovnico, 3. potrdilo občinskega ali policijskega urada, da dotični biva že nad šest mesecev v občini. Javni uradniki morajo mesto občinskega potrdila o bivanju priložiti izvirnik ali overovljen prepis odloka, s katerim so bili imenovani na službovanje v dotično občino. »Vojniška isprava« potrjuje državljanstvo in rojstne podatke. Mesto navedenih listin se sme priložiti tudi nadomestna potrdila, ki jih navajamo spodaj v podrobnem navodilu. Druge listine pa ne veljajo kot priloge.

Pismene reklamacije mora podpisati kak volilec, ne kako društvo in tudi ne kaka organizacija, n. pr. krajevni volilni odbor SLS.

Rešitev reklamacije.

Vsako zahtevo popravka volilnega imenika mora občinski urad rešiti v petih dneh. Če kdo v petih dneh ne dobi rešitve, naj smatra, da je občinski urad njegovo zahtevo odklonil. Dotični naj se takoj šteti dan pritoži na okrajno sodišče v Mariboru (Celju), župana pa vsled slabega poslovanja naznanil okrajnemu glavarstvu. Prepis naznanila naj pošlje vsak glavnemu tajništvu SLS, da bomo s takimi gospodi po potrebi obračunali ob ugodni priliki. Opozorjamo, da so vse oblasti dolžne izdati brezplačno potrebne listine za reklamacije najkasneje v 24 urah. Kjer bi naleteli na tozadevne težave in nagajanja, obvestite o tem glavno tajništvo SLS.

Župani.

Kot ljudski zastopniki so župani dolžni pri popravah volilnega imenika svojim občanom pomagati z nasveti in v

podrsniti, popeljalo se je v globino in izgubilo. Slišati je še bilo glasen: čunf! ko je priletel na dno in nato vse tiho.

Kar ostrmeli smo vsi trije, tako nas je iznenadil ta prizor na izginulega psa, ki je padel bogzna kam in ga ne bo več na svetlo.

Stari Napotnik je bil žalosten radi psička, ki ga je pospremljal že 13 let vsaki dan in sedaj je pa utonil.

Po kratkem posvetu smo krenili vsi trije nazaj v Grusko nad slap in v jama. Prišli smo do jezera. Kakor hitro so posvetili prvi žarki luči preko vode, je zacvilil in zalajal na drugi strani pes. Eksekutorjev Fiks je bil tamkaj in je čakal na rešitev. Klicali smo ga, da bi ga zvabili v vodo, a vse zastoj. On ni hotel do nas, mi nismo mogli do njega in smo odšli iz jame brez pseta.

Še tri dni zatem je hodil Napotnik klicat Fiks, ki se mu je oglašal s prosečim cviljenjem, četrti dan se ni oglašil več ter poginil od glada.

Zalostna smrt eksekutorjevega Fiksa nam je dokazala, da sta jama in ona luknja na njivi pred hribom v najožji zvezi in mora biti nekje med hribom ter prepadom v Gruski prav velika in gotovo tudi lepa kapniška jama.

Od tedaj naprej nisem več obiskal teh jam, a sem prepričan, da je ostalo še vse, kakor sem videl leta 1904.

Jama na hribu.

Med vojno leta 1918, ko sem se mudil po odpustu iz vojaške službe na domu, sem slišal pripovedovati starejše, da je na hribu nad našo domačijo v takozvanem Palovcu čudovita podzemeljska jama. Marsikdo je znal pripovedovati o čarih teh bajnih prostorov, a prav nikomur ni bilo znano, kje bi naj bil uhod. Govorilo se je, da je ta jama v zvezi z onimi v Gruski in skriva pred javnostjo naravna čudesa.

Ko je bil zopet pri nas hribolazec stari Joža, sva sklenila, da poiščeva to votlino, ker mora biti nekje v Palovcu, ker sicer bi ne bile nastale med narodom govorce o njeni vsebini.

Opremljena z dolgo vrvjo, lučjo ter palicama sva jo urezala v Palovec in pozvedovala tamkaj, kje približno bi se naj skrival ta podzemeljski čar. Zvabila sva seboj Paloškega Toneta, kateremu so bile znane vse lisičje ter jazbečeve luknje, o kapnikih je samo slišal, videl ničesar, čeravno je že precej v letih. Tavalj smo sem ter tja po Paloškem bukovo-kostanjevem gozdu. Apnenca je bilo dovolj, tudi onih izdolbin, ki pričajo o jamah, precej. Preiskali smo vsa ta dupla, vsa so bila brez uhoda. Pri preiskovanju sem stopil čisto slučajno blizu neznatnega grmičja.

vsakem oziru skrbeti, da bodo vsi upravičenci vpisani. V občinah z več volišči je treba volilne imenike deliti in jih prirediti za vsako volišče posebej. Ne pozabite vpisati popravke v vse dele tako deljenega volilnega imenika.

Podrobna navodila za reklamacije.

Da ne bodo naši zaupniki z reklamacijami imeli sitnosti in težave, objavljamo še sledeča navodila, ki naj jih zaupniki shranijo in pouče o njih vse člane krajevnih volilnih odborov SLS.

1. Volilni imeniki morajo biti stalno razpoloženi v občinskem uradu. Vsakdo ima pravico po stavku 2 člena 5 zakona o volilnih imenikih št. 183 »Uradnega lista« št. 67-22, volilni imenik pregledati, prepisati zase, bodisi za drugega in zahtevati njegov popravek.

2. Ravno tako ima pravico vedno vsakdo vlagati reklamacijo zase ali za drugega. Reklamacijo je vložiti pri občinskem uradu ustno na zapisnik ali pismeno.

3. Reklamacijo je napraviti za vsakega volilca posebej.

4. Ako nima rojstnega ali krstnega lista in je nabava otežkočena, oziroma onemogočena o pravem času, zadostuje tudi druga od pristojnega oblasti temeljem rojstnega lista izdana listina, kakor: šolsko izpričevalo, poselska in delavska knjižica ali vojaški dokument, iz katerega so razvidni rojstni podatki, ki so se morali brezdvomno ugotoviti pri izdaji take listine na podlagi krstne matice.

3. Namesto domovinskega lista zadostuje tudi poselska knjižica ali potrdilo pristojnega političnega oblasti, da je reklamirana oseba državljan SHS, odnosno Slovan po narodnosti in jeziku. Enako zadostuje za izkazilo glede rojstnih podatkov in državljanstva, ako se predloži opcijska listina ali izkazilo o vojaškem službovanju v kraljevini SHS. Da je volilec Slovan po narodnosti in jeziku, zadostuje nje gov pravilni potni list, vidiran od tukajšnjega političnega oblasti, v kolikor je iz njega razvidna ta okolnost, sicer pa potrdilo politične oblasti, policijskega ravnateljstva ali okrajnega glavarstva.

6. V zadevi popravkov krstnih imen, oziroma priimkov, bivališča itd. je obsebi umevno, da se mora postopati prav tako, kakor pri sestavi reklamacije za vpis ali izbris ter se morajo priložiti tudi potrebna izkazila pristojni oblasti.

7. Poslovanje o vsaki reklamaciji pri občinskem uradu je po členu 8-10 zakona o volilnih imenikih št. 184, »Uradni list« št. 67-22, sledeče: Pri vsakem občinskem uradu sta poleg župana določena od občinskega sveta še dva člana, kateri skupno tvorijo reklamacijsko komisijo pri občinskem uradu. Ti člani vzamejo vsako zahtevo popravka s prilogami v pretres in jo rešijo v obliki zapisnika tekom petih dni. Zapisnik je kratek in naj se napiše na hrbet reklamacije, kakor je razvidno v spodnjem obrazcu.

Izdajo sklepa reklamacijske komisije vroči občinski urad vlagatelju reklamacije in prizadetemu volilcu. Ko preteče po vročitvi tri dni, predloži občinski urad z dopisom, kakor je razviden v dolnjem obrazcu na hrbtu reklamacijski sklep, s katerim je reklamacijo rešil, vročilnico in reklamacijo, kratko celoten spis z vsemi prilogami prvo stopnemu sodišču v poslovanje. Ko sodišče odobri predloženi sklep, šele potem sme občinski urad vpisati zahtevano spremembo v volilni imenik.

Obrazec za reklamacijo za vpis.

Štev. vlož. zap.:

V volilnih zadevah takse prosto.

Zazdelo se mi je, da mi puhti pri poletni vročini iz grmovja izvanredni hlad. Začel sem se ozirati na okrog, mrzli puh ni bil domneva, tudi Paloški Tona in stari Joža sta potrdila občutek blagodejne hladnosti. Napravil sem le par korakov v grmovje in pogled mi je obvisel na neznatni odprtini v skalo iz apnenca, iz katere je vrel v solnčno popolno hlad. Odstranil sem dračje, s katerim je bila deloma zadelana luknja in mene je pozdravil uhod v ono bajno podzemeljsko jama, o kateri so krožile vse mogoče pravljice cela desetletja.

Hribolazca Jožeta sva privezala na vrv in on je moral kot prvi v odprtino, da razrešimo uganko z jama in njeni krasotami. Spuščala sva ga počasi in naravnost v globičino, dokler ni zakričal, da stoji na trdih, kamenitih tleh. Ko je prižgal luč, je nama zavpil, da se mu zdi, kakor bi stal v najlepši cerkvi in od vseh strani ga pozdravljajo ter vabijo kapniki v vseh velikostih.

Pritrdila sva vrv za drevo in kmalu smo stali vsi trije v jami, ki je skraja suha in prenapolnjena s kapniki vseh oblik ter kristalno čistih barv. Jama je velika, prostorna, lahko greš vedno stoje, pač pa pelje vedno bolj navzdol. Nekaj časa smo hodili, ko smo dospeli na rob globokega prepada. Na dnu je bilo slišati žuborenje vode — znamenje: jama se gotovo za prepadom nadaljuje bogzna kam. Celi zgornji del smo temeljito pregledali in Paloški Tona se ni mogel načuditi krasoti, ki jo je ustvarila narava na vrhu hriba v sredini gozda in to tekom tisoč- in tisočletij.

V prepad se nismo spuščali, ker je bilo pregloboko in sva bila dva preslabotna, da bi držala s sigurnostjo enega pri spuščanju v globine.

Za spomin na ta obisk smo vzeli vsak nekaj kapnikov in radi deklaracijske dobe pozneje nisem prišel do tega, da bi bil pregledal v večji družbi to podzemeljsko jama v Paloškem gozdu tudi pod prepadom.

Stari Palošek še krepko živi in zna natančno, kje je uhod in kako daleč smo se upali prvič leta 1918.

Te vrste o teh jamah sem beležil radi tega, ker so te votline nekako pozabljene, a bi zaslužile, da bi si jih ogledal kak strokovnjak in pripomogel z odkritjem do večjega slovesa zapuščenim in širši javnosti le malo znanim obso-telskim krajem.

Županstvo v, dne

Zglasi se (stan, bivališče, hišna štev.) in pravi: Jaz nisem vpisan v volilni imenik za volitve v narodno-skupščino. Prilagam potrdilo župnega urada (rojstni list, krstni list), da sem star nad 21 let, potrdilo obč. urada, da sem pristojen v to občino (domovnico, iz katere je razvidno, da sem pristojen v občino, opcijsko listino, potrdilo pristojnega političnega oblasti, da sem državljan SHS, potni list, vidiran od tuzemskega političnega oblasti, da sem Slovan po plemenu in po jeziku).

Z ozirom na to predlagam, da se me vpiše v volilni imenik za volitve v narodno skupščino.

Podpis župana in tajnika.

Podpis stranke.

Pečat.

Štev. vlož. zap.:

Županstvo v

Predstoječa reklamacija se osvoji (ali pa, ako ni pravilna: se zavrne: tu se navede vzrok zavrnitve, n. pr., ker ni priloženo izkazilo starosti, izkazilo državljanstva, ali vsled drugega pogrška).

V, dne

Podpis članov reklamacijske komisije in župana.

Pečat.

Se predloži deželnemu sodišču v Ljubljani v poslovanje.

Županstvo v, dne

Podpis župana.

Pečat.

Obrazec za izbris iz volilnega imenika.

Štev. vlož. zap.:

V volilnih zadevah takse prosto.

Županstvo v, dne

Zglasi se in pravi: Volilec N. N. (stan, bivališče in hišna štev.), vpisan v volilnem imeniku za vas za volitev v narodno skupščino pod tekočo št., se je preselil glasom priloženega potrdila občinskega urada iz vasi v vas

Zahtevam, di se imenovani v volilnem imeniku izbriše za vas in vpiše v imenik za vas

Podpis župana in tajnika.

Podpis stranke.

Pečat.

Obrazec za potrdilo župnega urada.

Štev. vlož. zap.:

V volilnih zadevah takse prosto.

Uradno potrdilo.

Anton Poženel, zakonski sin Matevža Poženel in Ivane, rojene Kristan, je bil rojen v dne leta

Župni urad v dne

Podpis župnika.

Pečat.

Obrazec za potrdilo županstva.

Štev. vlož. zap.:

V volilnih zadevah takse prosto.

Uradno potrdilo.

N. N. (poklic, bivališče in hišna štev.), stanuje v tej občini stalno že nad šest mesecev in je pristojen v občino glasom podatkov in tu radne matice.

Županstvo v, dne

Podpis župana.

Pečat.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina razpuščena. Dne 15. junija je kralj Aleksander podpisal ukaz, da se narodna skupščina, ki je bila šele pred dvema letoma izvoljena, razpusti in da se razpišejo nove volitve. Vukičević, ministrski predsednik, je rekel, da zato, ker s sedanjo skupščino ni bilo mogoče delati. (Opomba uredništva: Seveda ne, če vlada skupščine sploh ni sklicala, ker v njej ni imela sigurne večine.)

Nove volitve dne 11. septembra. Istočasno z razpustom sedanje narodne skupščine je kralj Aleksander podpisal tudi ukaz, da se vršijo nove volitve 11. septembra. Volitve se vršijo na podlagi ljudskega štetja iz leta 1910, ker imajo na ta način Srbi 30 poslancev več kot jim gre po štetju leta 1921.

Izpopolnjena, takorekoč nova vlada. Vukičević je ostal predsednik. On je kraljev osebni prijatelj. Kot ministre iz radikalne strani je privzel le svoje najzvestejše iz takozvanega Jovanovičevega kluba. A tudi tu nima vseh popolnoma brezpogojno udanih, ker se nekateri le bojijo velike večine v radikalnem klubu, ki je zoper vlado. Vlada je izvršila takoj tudi veliko izpremembo pri upravi in je nastavila veliko število novih velikih županov. V Sloveniji sta oba velika župana vsled svoje objektivnosti in občje priljubljenosti ostala na svojih mestih. In tu je tudi za izid volitev vseeno, kdo je veliki župan, ker se narod ne da terorizirati. Drugače je to na jugu. Zato ni čuda, da se ta komaj nekaj dni nova vlada že zopet krha. Minister Spaho, mohamedanec iz Bosne, ni zadovoljen glede nastavitve velikih županov in je grozil, da izstopi iz vlade.

Usoda radikalne stranke. Sedanja vlada je pravzaprav namenjena, da razbije najmočnejšo, to je radikalno stranko in izbriše iz nje korupcioniste, kakor se trdi. Tudi ima namen, da vzame Radičevcem ono število poslancev, ki mu ne grejo, ker ga je hrvatski narod že zapustil. A to je le postranski namen. Glavni je oni glede radikalne stranke. Njena usoda je sedaj zelo negotova. Ako se stranka razcepi na razne skupine, tedaj bo pri volitvah padla za najmanj 50 poslancev. Znaki pa kažejo, da se bodo vse dosedanje